

Simnar Arif oğlu Əlizadə ⁶**BİTKİN SADƏ CÜMLƏDƏ SEMANTİKA VƏ İNFORMASIYA MÜNƏSİBƏTİ**

Dilçilikdə cümləyə çoxlu təriflər verilmişdir. Bunların da əksəriyyəti, demək olar ki, bir- birinin təkrarıdır. Cümlə bitmiş fikir ifadəsidir. Əksər təriflərdə “Bitmiş fikir ifadə edən sözlərin birləşməsinə cümlə deyilir” qeyd olunsa da, bu, birtərəfli yanaşmadır. Cümlə sözlərin birləşməsi əsasında qurula bildiyi kimi bir sözdən də ibarət ola bilər. Cümlə hər bir dilin öz daxili qanunları əsasında formalaşaraq bitmiş fikir ifadəsidir və dil ünsiyyət vasitəsi olmaq vəzifəsini cümlələrin köməyi ilə həyata keçirir. Cümləni formalaşdırən əsas əlamətlərə predikativliklik, modalıq, bitkinlik və intonasiya aiddir. Cümlə cümlə üzvləri əsasında qurulur. Cümləni formalaşdırən qrammatik əsas baş üzvlərdən qurulur. Buraya mübtəda və xəbər aiddir. Quruluşuna görə isə cümlələr iki cür olur; sadə, mürəkkəb. Yalnız bir qrammatik əsas əsasında formalaşan cümlələrə sadə cümlə, iki və ya daha artıq qrammatik əsasa malik cümlələrə isə mürəkkəb cümlə deyilir. Cümlə üzvlərinin bəzilərinin məqsəddən asılı olaraq buraxılıb- buraxılmamasına görə cümlələr bütöv və yarımcıq cümlələrə ayrılır. Bitkin sadə cümlələrdə fikrin ifadəsi üçün tələb olunan bütün cümlə üzvləri iştirak edir. Lakin hər zaman fikrimizi bütöv cümlələrin köməyi ilə ifadə edə bilmirik. Çünki bu hal dili ağırlaşdırır. Nəzərə çatdırılacaq fikri sürətli və tez ifadə etmək, az sözlə daha çox informasiyanı qarşı tərəfə ötürmək, dilin qənaət prinsipinə riayət etmək məqsədilə cümlədə bəzi üzvlər buraxılır ki, belə cümlələr yarımcıq cümlələr hesab olunur.

Sadə cümlə dilin qrammatik quruluşunun ən mühüm elementlərindən biridir. Cümlənin və onunla bağlı qrammatik kateqoriyaların inkişaf tarixində müəyyən bir dilin əsas qanunauyğunluqları aydın şəkildə təzahür edir. Hər hansı bir dilin qrammatik quruluşunun sabitliyini nəzərə alsaq, cümlə, onun qurulma üsulları, cümlə formaları, dilin strukturunun ən sabit elementlərini təmsil edir. Cümlədə təkcə realıq haqqında informasiya verilmir, eyni zamanda, danışanın həmin realığa münasibəti də ifadə olunur. Dil cəmiyyətin bütün üzvləri arasında ünsiyyət və fikir mübadiləsi vasitəsi kimi cümlədən istifadə edilir.

Cümlə semantikasi cümlənin qurulmasında iştirak edən sözlərin, ifadələrin necə birləşərək mənalı bir bütöv yaratdığını izah edir. Cümlənin informasiyası isə onun oxucuya, dinləyiciyə çatdırmaq istədiyi məlumatdır. Ünsiyyət prosesinin düzgün qurulması üçün mürəkkəb strukturlardan və qarışıq ifadələrdən uzaq duraraq sadə və anlaşılan cümlələr qurmaq lazımdır. Cümlənin semantikasi mənalardan toplusundan ibarətdir. Ə. Abbasov qeyd olunan mənalardan toplusunu üç qrupa ayırır:

1. Cümləni formalaşdırən ayrı- ayrı sözlərin mənalınınin məcmusundan ibarət olan leksik semantika.
2. Özündə morfoloji və sintaktik semantikaları birləşdirən qrammatik semantika. Cümlənin qurulmasında iştirak edən zaman, şəxs- xəbərlilik, hal, mənsubiyyət və s. kimi şəkilçilər morfoloji semantikanı, sözlər arasındakı mənə əlaqələri, cümlədə sözlərin sırası və s. kimi sintaktik vasitələr isə sintaktik semantikanın əsasında durur.
3. Sintaktik- modal və sintaktik- struktur mənalardan əsasında formalaşan və bunların təhlili əsasında mövcud olan intonasiya semantikasi [3, 86].

Cümlənin məzmun planı özündə üç aspekti birləşdirir ki, buraya nominativ, modal və kommunikativ aspektlər daxildir. Bütün bu aspektlər ya cümlənin leksik- qrammatik strukturunda, ya da nitq situasiyasının strukturunda öz zahirli ifadəsini tapır. Ş. Balliyə görə sözün nominativ funksiyası diktum adlanır və sözün aid olduğu semantik modelə əsaslanan denotativ modeli kimi müəyyən edilir. Cümlənin nominativ və modalıq aspektləri onun semantik quruluşunun əsasını təşkil edir. V.Z.Panfilova görə cümlənin kommunikativ aspektinin əsasını mühakimənin subyektpredikat strukturu təşkil edir [8, 6]. Cümlənin mənası onu formalaşdırən dil vahidlərinin mənalılarından, yəni sözlərin nitqdə aktuallaşan linqvistik mənalılarından ibarətdir. Nitq aktında həm intensiyanın məzmununu təşkil edən əlamətlər, həm də linqvistik mənə implikasiyasının məzmununu təşkil edən əlamətlər aktualıq qazana bilər. Lakin qeyd etməliyik ki, cümlənin bütün komponentləri eyni dərəcədə aktuallaşmır.

Cümlə daxilində konkret mənə daşıyan sözün yerinə onun tematik bölgüsünə daxil olduğu ümumi anlayışı işlətdikdə konkret linqvistik mənənin məzmun planı da yenilənir. Məsələn; Fuad BMV- dən düşdü. O, çox yaxşı maşındır. İkinci cümlədəki “maşın” sözü birinci cümlədəki “BMV” sözünə işarə edir. Kontekstə nəzər saldıqda cümlədə ifadə olunan qeyri- müəyyənlik aradan qalxır. Belə ki, əgər “O, çox yaxşı maşındır” cümləsini ayrılıqda götürsək, nümunə bitkin sadə cümlə olsa da, müəyyən semantik yük daşısa da, ifadə etdiyi informasiya tam deyil. “Maşın” ümumi anlayışdır və bu tematik bölgüyə yüzrlərlə maşın markası daxildir. Belə ki, cümlədə kommunikatorun hansı maşını nəzərdə tutduğu aydın deyil. Hətta o, bu fikri nəqliyyat vasitəsi haqqında deyil, paltaryuyan, qabyuyan, atçəkən kimi məişət texnikası olan maşınlar haqqında da deyə bilərdi. Kontekstə nəzər saldıqda söhbətin “BMV” markalı maşından getdiyi və kommunikator tərəfindən çox bəyənilməsi haqqında informasiya əldə edirik. İnformasiya cümlənin oxucuya çatdırmaq istədiyi fikirdir. İnformativlik üçün başlıca şərt onun aydın ifadə olunması qarşı tərəfin təfəkkür səviyyəsinə uyğun qurulmasıdır. Cümlədə ifadə olunan informasiya “BMV çox yaxşı maşındır” cümləsinin informasiyasına uyğun gəlir. Bu cümlədə diqqətimizi cəlb edən isə cümlənin daxilində həm tematik bölgünün özü “maşın” sözü, həm də onun tərkibinə daxil olan elementlərdən biri olan “BMV” sözü işlənməlidir. Bu hal dildə ağırlıq yaradır. Ona görə də “BMV çox yaxşı maşındır” cümləsini informativ cəhətdən düzgün quruluş hesab etmirik. “BMV” deyilərkən bu sözün daxili təbiətində “maşın” sözü ağıla gəlir ki, bu halda cümlə daxilində “maşın” sözünün işlədilməsi ağırlıq yaradır. Beləliklə, cümlədə ifadə olunan informasiya “BMV çox gözəldir/ yaxşıdır/ rahatdır” şəklində qurulsay, daha məqsəduyğun və anlaşıqlı olar.

⁶ BDU- nun doktorantu, simnarelizade112@gmail.com

Semalar çox vaxt aktuallaşma prosesində konkretləşir və allosemələr şəklində nitq mənasının tərkib hissəsi kimi meydana çıxır. Allosemələr danışanın kommunikativ niyyəti ilə müəyyən edilən və konkret leksik mənada təcəssüm olunan semanın spesifik variantlarıdır. Fikrimizi əsaslandırmaq üçün nümunələrə müraciət edək; *Gəmilərin hərəkətinə nəhəng dalğalar mane olur. Şagirdlərin imtahandan uğurla keçməsinə tənbəllik mane olur. Turalın sürətlə qaçmağına köklük mane olur.*

Verilmiş allosemələrdə müəyyən proseslərə mane olan və fərqli semantikalara malik “dalğalar”, “tənbəllik”, “köklük” kimi semalar aşkar edilir.

Sözlərin cümlə dilində məcazi mənada işləməsi də semantika və informasiyaya təsirsiz ötürmədir. *Dilimizdə “O, ayıdır!”*, *“Sən lap canavarsan”*, *“O, tülküdür”* kimi sadə cümlələr tez- tez işlənir. Təbii ki, bu cümlələrdə məcazlaşma var. “Ayı”, “tülkü”, “canavar” kimi leksik vahidlər öz əsas semantikalarından uzaqlaşaraq, adlandırdıqları canlıları deyil, onlara aid əlamətlərə, xüsusiyyətlərə işarə edir. Bu cümlələrdə həmin heyvanlara işarə olunduqda semantika və ifadə olunan informasiya üst- üstə düşür. Lakin bəzən situasiyadan asılı olaraq bu cümlələr elə məqamlarda qarşımıza çıxır ki, cümlənin semantikasi ilə nəzərdə tutduğu informasiya bir- birinə uyğun gəlmir. Nümunəyə diqqət edək; *Mən Karelın güləşməyinə baxırdım. Daha yaxşı olmaq istəyirdim. O, əsl ayıdır. Biz onun güləşlərinə baxa- baxa böyümüşük* [9].

Verilmiş nümunədəki “O, əsl ayıdır” cümləsinin semantika və ifadə etdiyi informasiyaya nəzər salaq. Cümləni kontekstdən kənarda götürdükdə cümlənin semantikasına əsasən cümlədə söhbət vəhşi heyvan olan ayıdan gedir. Cümlədə “əsl” sözünü işlədilməsi isə informativliyi daha da qüvvətləndirir. Belə ki, kommunikatorun haqqında danışdığı və ya gördüyü ayı yaxşı bəslənmiş, kök, iri cüssəli bir heyvandır. Lakin kontekstə nəzər saldıqda cümlədə ifadəsi nəzərdə tutulan informasiyanın fərqli olduğunu görürük. Kontekstə nəzər saldıqda burada söhbətin güləşçidən getdiyi məlum olur. Burada heyvan deyil, insandan danışılır və ona ayı deyilir. Hər hansı bir şəxs ayıya bənzədilir. İnsan ayıya kök, kobud, iri, güclü, qüvvətli kimi keyfiyyətlərinə görə bənzəyə bilər. Verilmiş kontekstdə güləşçi ayıya bənzədildiyinə görə, fikrimizcə, bu gücünə və iri cüssəsinə görə ola bilər. Ona görə də, qeyd etdiyimiz cümlədə ifadəsi nəzərdə tutulan iki informasiya vardır.

1. O, ayı kimi güclüdür. 2. O, ayı kimi cüssəlidir.

Fikrimizcə, hər iki informasiya kontekstə əsasən doğrudur.

Verilmiş cümləyə fərqli kontekstdə baxsaq, bu zaman yeni bir informasiya ifadə olunacaq; *O, əsl ayıdır. Özünü torpədə bilmir.*

Bu halda cümlədəki “ayı” sözünə “köklük” semantikasi uyğun gəlir. Bu da cümlənin informasiyasının dəyişməsinə səbəb olur. Cümlədə ifadəsi nəzərdə tutulan informasiya “O, ayı kimi kökdür”, “O, çox kökdür” cümlələrinin ifadə etdiyi informasiyaya bərabərdir.

Cümlənin ayrılıqda ifadə etdiyi informasiya ilə mətn daxilində ifadə etdiyi informasiya bəzən bir- birinə uyğun gəlmir. Verilmiş cümlədə hansı informasiyanın nəzərə çatdırıldığını müəyyənləşdirmək üçün onun daxil olduğu kontekstə və məntdəki situasiyaya müraciət etmək, ona qonşu olan cümlələrə əsasən tədqiqatə cəlb etmək lazımdır. Sadə cümlələrdə semantika ilə informasiyanın bir- birinə uyğun gəlməməsi halı daha çox bu cümlə tipinin elliptik və yarımqıf formalarında özünü göstərsə də, bitkin sadə cümlələrdə də bəzən semantika ilə ifadə olunan informasiya bir- birinə uyğun gəlməyə bilər. Fikrimizi əsaslandırmaq üçün nümunələrə diqqət edək: *Qəmlo atın belinə tullanmışdı.*

- *İndi bildim onun fikrini. Onda hayıf qoymayacağam. Məni yerimdən- yurdundan elədi. İndi dəvəni eşşəyin quyruğuna bağlayır.*

- *Ağlına başına yığ, otur yerində.*

- *Oturmayacağam. O, torpaq alır, ev tikir. Mənim də cibimdə siçanlar oynayır* [6, 365].

Nümunədəki “İndi dəvəni eşşəyin quyruğuna bağlayır” cümləsinin semantikasi və ifadəsi nəzərdə tutulan informasiyası ciddi münasibət tələb edir. Cümləni məntdən kənarda götürdükdə bitkin sadə cümlədir, semantikasi aydındır. Belə ki, cümlədə kimsə tərəfindən dəvənin eşşəyin quyruğuna bağlanması haqqında informasiya verilir. Təbii ki, bu, real olan hadisədir. Hətta qədim zamanlardan karvanlar uzaq yerlərə səfər edərkən dəvələrin bir- birinin quyruğuna bağlanaraq sürüldüyünü və bu hərəkət zəncirinin karvanı formalaşdırdığını bilirik. Cümlədə də ifadə olunan informasiya buna uyğun gəlir. Lakin kontekstə nəzər saldıqda cümlədə ifadə olunan informasiyanın fərqli olduğunu anlarıq. Belə ki, verilmiş cümlənin istər semantikasi, istərsə də ifadə etdiyi informasiya daha dərin qatda gizlənir. M. Adilov “dəvəni eşşəyə bağlamaq” ifadəsinin semantikasını araşdırır. Lətifə əsasında yaranan bu ifadə deyilir: Ölüm ayağında olan ərəb dəvəsi ilə halallaşmaq istəyir. Dəvə qatlaşdığı bütün çətinlikləri, bütün zəhmətini ona halal edir. Lakin bir şeyi halal etmədiyini və bir şeyə görə onu bağışlamayacağını deyir. Dəvə dağa qalxarkən ipinin eşşəyin quyruğuna bağlanmasını sahibinə bağışlamır və bunu özünə təhqir hesab edir. Qeyd edilənlərə müvafiq olaraq, M. Adilov “dəvəni eşşəyin quyruğuna bağlamaq ifadəsinin semantikasını “ədalətsizlik etmək, kamil, ləyaqətli adamı ləyaqətsizə tabe etmək” şəklində qeyd edir [4, 261]. Kontekstə nəzər saldıqda məlum olur ki, kommunikatoru güvəndiyi şəxs ona məlumat vermədən aradan çıxır, onu təhlükəli vəziyyətdə qoyur. Ona görə də, kommunikator bu hərəkəti özünə qarşı haqsızlıq, ədalətsizlik hesab edir. Cümlənin semantikasının dəyişməsi onun ifadə etdiyi informasiyanın da dəyişməsinə səbəb olur. Kontekst daxilində cümlədə ifadəsi nəzərdə tutulan informasiya “İndi o, mənə qarşı haqsızlıq, ədalətsizlik edir” cümləsinin ifadə etdiyi informasiyaya uyğun gəlir.

Bəzən elə nümunələrlə qarşılaşırıq ki, ilk baxışda, cümlənin semantikasi və informasiyası bizə aydın olur. Lakin cümlənin daxil olduğu kontekstin davamına nəzər saldıqda müəllifin əslində müəyyən bir fikri üstüörtülü təqdim etdiyi ortaya çıxır. Bu da bir daha semantika və informasiyanın müəyyələşməsində kontekstin və situasiyanın əhəmiyyətini sübut edir.

- *Əlif Hacıyevi tanıyırdın?*
- *Mən onun goruna qurban olum.*

Müəllim, əslində, Əlif Hacıyevin adını eşitmişdi, tanımırdı, vəzifəli adama xoş gəlmək üçün belə deyirdi [1, 48].

Verilmiş nümunədə “Mən onun goruna qurban olum” cümləsinin semantikasi ilə ifadə etdiyi informasiya üst-üstə düşür. Əlif Hacıyev Birinci Qarabağ müharibəsində qəhrəmanlıqla şəhid olmuş Milli Qəhrəmanlarımızdan biridir. Şəhidlik müqəddəs zirvə sayıldığından kommunikator onun məzarına qurban olduğunu qeyd edir. Verilmiş bitkin sadə cümlənin semantikasi aydındır. Cümlədə ifadə olunan informasiyalar isə çoxdur. Belə ki, “Əlif Hacıyevi tanıyırdın?” sual cümləsinin cavabı “Bəli, Əlif Hacıyevi tanıyırdım/ Xeyr, Əlif Hacıyevi tanımırdım” şəklində olmalı idi. Çünki sual cümləsinə özünə təsdiq və ya inkar formasında cavab verilməsini tələb edir. Lakin kommunikator verilən suala “Mən onun goruna qurban olum” cümləsi ilə cavab verir. Verilmiş cavab cümləsi ilə kommunikator bir neçə informasiyanı qarşı tərəfə çatdırır.

- 1) Əgər kommunikator onun goruna qurban olduğunu deyirsə, deməli haqqında danışılan şəxs artıq həyatda deyil, yəni vəfat etmişdir.
- 2) Əgər haqqında danışılan şəxsin goruna qurban olunursa, deməli, haqqında danışılan şəxs kommunikator üçün əhəmiyyətli biridir.
- 3) Əgər kommunikator tanıyıb- tanımadığı sualına “Goruna qurban olum” şəklində cavab verirsə, deməli, haqqında danışılan şəxsi tanıyır.

İlk baxışda, bizə elə gəlir ki, cümlədə ifadə olunan informasiya “Bəli, Əlif Hacıyevi tanıyıram” cümləsinə uyğundur. Həm də kommunikator verilmiş cümləni işlətməklə informativliyi bir az da gücləndirir. Bizə elə gəlir ki, kommunikator Əlif Hacıyevi çox yaxından tanıyır. Lakin dialoqun davamını oxuduqda “Müəllim, əslində, Əlif Hacıyevi tanımırdı, vəzifəli adama xoş gəlmək üçün belə deyirdi” cümləsinə əsasən müəyyən edirik ki, cümlədə informativlik şişirdilib. Kommunikator sadəcə haqqında danışılan şəxsin şəhid olması ilə bağlı məlumatı var. Kontekstə əsasən qeyd edə bilərik ki, cümlənin ifadə etdiyi informasiya “Əlif Hacıyevin şəhid olduğunu eşitmişəm / Əlif Hacıyevin Milli Qəhrəmanımız olduğunu bilirəm” cümlələrinin informasiyasına bərabərdir.

Cümlədə semantika və informasiya münasibəti haqqında T. Hacıyev yazır: “Yaranışı etibarilə cümlə dilin ən ilkin vahidi hesab olunmalıdır. Müasir dövrə qədər keçdiyi inkişaf yoluna, hansı struktur formalarda olmasına baxmayaraq, həmişə müəyyən informasiyaya malik olmuşdur” [7, 19]. Beləliklə, müəllifin fikrinə əsaslanaraq qeyd edə bilərik ki, nəzərdə tutulan informasiya özünün aydınlığı, anlaşıqlığı və tamlığı ilə yalnız bir sintaktik özəkdə- cümlədə verilir.

Nəticə. Fikrin ifadəsi üçün tələb olunan bütün üzvlərin iştirakı əsasında qurulanda qurulan bitkin sadə cümlələrin semantika və informasiyası yarımçıq formalara nisbətən az rast gəlinir. Bitkinlik və yarımçıqlıq anlayışları daha çox üslubi məqamlarla bağlıdır. Bitkin sadə cümlənin semantika və informasiyasının müəyyənləşməsində cümlənin daxil olduğu kontekst, oradakı situasiya və cümlənin əhatəsindəki cümlələrlə əlaqəsi nəzərə alınmalıdır.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Abbas A. Ən uzun dərddə həkayə. Bakı, Gənclik, 2019, 130 s.
2. Abbasov Ə.M., Quliyev İ. E. Sadə cümlə sintaksisinə dair praktikum. Dərs vəsaiti, Bakı, Mütərcim, 2011, 100 s.
3. Abbasov Ə. Sadə cümlənin semantik konsepsiyası. Dilçilik araşdırmaları, N2, sentyabr- dekabr, 2021, 86- 89 s.
4. Adilov M. Niyə belə deyirik. IV cild, Bakı, Elm və təhsil, 2019, 432 s.
5. Kazımov Q. Azərbaycan dilinin qrammatikası. Bakı, Elm və təhsil, 2017, 443 s.
6. Kərimzadə F. Seçilmiş əsərləri. 5 cildə, 3- cü cild, Qarlı aşırım (roman), Bakı, Ağdağ, 2004, 370 s.
7. Müzəffəroğlu T. Müasir Azərbaycan dilində mürəkkəb cümlənin struktur- semantikasi. Azəməşr, Bakı, 2002, 304 s.
8. Васильев Л.М. Речевой смысл предложения как результат взаимодействия языкового и неязыкового знания, Предложения и текст: семантика, прагматика и синтаксис, Изда-тво Ленинградского Университета, Ленинград, 1988, 5-10 с.
9. <https://apasport.az/azerbaycan/%6220-sl-ayidir/%622-colorred-tarix-yazan-gulscinin-motivasiya-mnbyicolor-167492>

Açar sözlər: Sintaksis, cümlə, bitkin sadə cümlə, semantika, informasiya.

Ключевые слова: Синтаксис, предложение, полное простое предложение, семантика, информация.

Key words: Syntax, sentence, whole simple sentence, semantics, information.

Xülasə

Müəyyən fikrin ifadəsinə xidmət edən cümlədə məqsəddən asılı olaraq, müxtəlif dil vahidləri mənə və qrammatik cəhətdən əlaqələnərək, müəyyən informasiyanı daşıyır. Lakin sözlərin bu şəkildə əlaqələnməsi zamanı heç də həmişə alınan semantika ilə nəzərdə tutulan informasiya eyni olmur. Nəzərdə tutulan informasiya müxtəlif leksik və qrammatik vasitələrin iştirakı ilə verilə bildiyi kimi, bir semantik yük daxilində fərqli informasiyalar da verilə bilər. İstənilən cümlə tipinin formalaşmasında əsas məqsəd müəyyən informasiyanı verməkdir. İnformasiyanın yaranmasında cümlədəki dil vahidlərinin ayrı- ayrılıqda daşdığı lüğəvi mənə və bir- bir ilə əlaqələnkən yaranan semantik yük əsas rol oynayır. Cümlənin semantikasi ilə onda ifadə olunan informasiya hər zaman üst- üstə düşür. Bu hal sadə cümlənin elliptik formalarında daha çox özünü göstərsə də, bitkin sadə cümlələrdə də bu halla qarşılaşırıq. Bu tip cümlələrin semantikasının və nəzərdə tutulan informasiyanın müəyyənləşməsində kontekstə və mətn daxili situasiyaya əsaslanmaq lazımdır.

Семантика и информационная связь в полном простом предложении Резюме

В предложении, служащем для выражения определенной идеи, в зависимости от цели разные языковые единицы связаны по смыслу и грамматике и несут определенную информацию. Однако при таком соединении слов предполагаемая информация не всегда совпадает с полученной семантикой. Поскольку

искомая информация может подаваться с участием разных лексических и грамматических средств, то и в рамках одной смысловой нагрузки может подаваться разная информация. Основная цель формирования любого типа предложения – передать определенную информацию. В создании информации ключевую роль играют лексическое значение, которое несут языковые единицы в предложении по отдельности, и смысловая нагрузка, создаваемая при общении друг с другом. Семантика предложения и выраженная в нем информация не всегда совпадают. Хотя эта ситуация проявляется больше в эллиптических формах простых предложений, мы встречаемся с такой ситуацией и в исчерпанных простых предложениях. При определении семантики предложений данного типа и предполагаемой информации необходимо опираться на контекст и ситуацию внутри текста.

Semantics and information relation in whole simple sentence

Summary

In a sentence that serves to express a certain idea, depending on the purpose, different language units are linked in terms of meaning and grammar and carry certain information. However, when words are connected in this way, the intended information is not always the same as the received semantics. As the intended information can be given with the participation of different lexical and grammatical means, different information can be given within one semantic load. The main goal in forming any type of sentence is to convey certain information. In the creation of information, the lexical meaning carried by the language units in the sentence separately and the semantic load created when communicating with each other play a key role. The semantics of the sentence and the information expressed in it do not always coincide. Although this situation manifests itself more in elliptical forms of simple sentences, we also encounter this situation in exhausted simple sentences. In determining the semantics of this type of sentences and the intended information, it is necessary to be based on the context and the situation within the text.

Rəyçi: F.e.d. prof. T. M. Hacıyev